

Vychází každou sobotu o 8 stránkách. — Redakce a administrace nachází se v Praze, ve Václavské ulici v č. 326.

Předplatné, splatné a žalovatelné v Praze, činí za každé čtvrtletí 2 K, poštou 2 K 40 h, do ciziny 3 K. Jednotlivá čísla po 25 h. Insertní doklady se účtují.

Kdo nevrátí prvá tři čísla — kteréhokoli čtvrtletí — považován jest za odběratele.

Reklama ce vyřizují se do 8 dní po vydání čísla. — Rukopisy se nevracejí.

Začátek konce nynější správy Národního divadla.

Strike orchestru při představení včerejšího Tannhäusera. — Odchod chefa opery Karla Kovařovice.

Co jsme od delší doby očekávali a předpovídali, stalo se skutkem včerejšího večera. Roztrpčenost mezi veškerým členstvem Národního divadla, jak mezi solisty, tak mezi veškerými sborovými činiteli, to jest mezi členy orchestru, operního sboru, personálu technického, administrativního i služebního, nešetrným jednáním nezkušené a naprosto k vedení divadla neschopné správy po dlouhý čas živená dospěla k prvnímu pádnému projevu nevole.

Při včerejším představení Wagnerova »Tannhäusera« odepřel orchestr Národního divadla svoje působení pod chefem opery panem Karlem Kovařovicem a ředitelství musilo se podvoliti jeho přání a v posledním momentu povolati k dirigentskému pultu pana kapelníka Mořice Angra, jenž představení »Tannhäusera« bez úrazu dovedl do konce, ačkoliv této velmi obtížné opery nikdy před tím nebyl řídil.

Oposice v orchestru vybuchnuvší, ač překvapila snad neočekávaným dostavením se široké obecenstvo, zasvěcencům nemohla býti na podiv. Pan Kovařovic, byl-li při svém vstupu na vynikající místo v Národním divadle mu vykázané vůbec uvítán sympaticky celou veřejností, byl zvláště nadšeně přijat právě členy orchestru. V krátké době však okázalo se, že pan Kovařovic svoje sympatie a antipatie k jednotlivým členům orchestru nereguluje dle stupně jejich umělecké způsobilosti, nýbrž dle příbuzenského a více či méně přátelského poměru k nim. Jmenovitě zehralo se od dlouhé doby na to, že podroboval se zúplna direktivě svého bratra pana Tomáše Kovařovice a pana koncertního mistra Otakara Kozla. Ačkoli posléze uvedený člen zavdával nejvíce příčin obecenstvu a kritice k výtkám, těšil se u pana chefa opery neobmezené přízni. Za to jiným schopným členům bylo snášeti ustavičné úšklebky při představeních a snižující poznámky při zkouškách, čímž stalo se, že orchestr náš, jenž na př. pod taktovkou Saint-Saënsovou, Čajkovského, Safonova, Dvořákovou a nejnověji Nedbalovou dokázal, že schopen je činů nejvyšších, bezmála ztratil důvěru v sebe sama. Poslední operní představení jsou nejlepším dokladem, že postavení ztremovaného orchestru pod tímto terorem bylo neudržitelné. Krom toho všeho byly síly jeho námahou přímo nadlidskou vyčerpávány. Stačí tu uvést jen repertoire od 9. do 17. února: 9. Carmen, 10. Tannhäuser, 11. Sedlák kavalír a Komedianti, 13. Troubadour, 14. Werther, 16. Figarova svatba (jež vyžadovati bude mezi týdnem několik zkoušek), 17. Prorok. A to se děje proto, že Společnost finančně nepříznivě situovaná hledí si výtěžkem z opery pomoci ze schodků, jež vykazuje činohra.

To však byl by snad orchestr Národního divadla snesl, nelekav se nikdy do krajností napjaté fyzické námahy. Avšak události posledních dnů, které nejtrpčím způsobem musily se dotknouti jeho mravních sil způsobily, že mira jeho utrpení dostoupila takové intensity, že nebylo možno, aby se nevezpřel v posledním rozmachu proti útskům nesnesitelným. Jsou to zvláště dva případy, které ilustrují všecku činnost chefa opery pana Kovařovice a staví ji do světla velmi ostrého: jde o příkré a potupné vystoupení jeho proti vlastnímu učiteli a mistru, c. k komornímu virtuosu prof. Václavu Staňkovi, (při zkoušce na Smetanův »Vyšehrad«), které tohoto umělce do nejvyšší míry bolně roztrpčilo, a po druhé o jeho jednání proti panu Aloisu Palečkovi, vynikajícímu členu orchestru a zakladateli České Filharmonie, který uvedl pana chefa opery v hudební život jako dirigenta a jemuž se za to pan chef »odměnil« bezdůvodnou okamžitou výpovědí po posledním představení »Carmeny«.

A k čemu se odhodlal ten orchestr, který dne 2. května s jásotem přijal zprávu o tom, že postaven mu bude v čelo pan Kovařovic? **Prohlásil kategoricky, že za jeho vedení hrát nebude**, a když objevil se krátce před počátkem »Tannhäusera« v jeho středu s neschopným ředitelem Schmoranzem, uvítal ho rázně voláním »Ven s tyranem!« a na svém rozhodnutí setrval, jak o tom svědčí fakt, že podřídil se jen vedení rutinovaného kapelníka pana Angra, který takto svou dobrou vůlí zachránil správu Národního divadla, jež hledí se ho všemožným způsobem zbýti, před obrovským fiaskem, že by byla musila obecenstvo poslati z »Tannhäusera« domů.

Ale uveďme již suchá fakta: Dne 10. t. m. o 3/4 na 7 h. večer sešlo se veškeré členstvo orchestru Národního divadla na vyzvání svého starosty prof. při konservatoři Černého, aby přijalo sdělení, že nastoupila doba, kde jest již všem hájiti své postavení oproti stávajícímu regimu, který nebere ohled ani na kvalifikaci ani na zásluhy členů jednotlivých, nýbrž který se řídí dle síly vůle chefa opery. I proslovil prof. Černý, předseda České Filharmonie, že *míra utrpení členstva orchestru dostoupila vrcholu* a vyzval, aby odebrali se tři pánové k říditelstvu Národního divadla s oznámením *nezvratného usnesení* členstva orchestru, že **od tohoto okamžiku za řízení pana Karla Kovařovice nikdy více účinkovati nebude**. Na to přišel vyjednávat pan kapelník Anger a pronesl vzkaz říditelstva, aby ku projednání záležitosti této do úřadovny ředitele se odebrali *profesoři konservatoře*. (Volá se: Mezi námi není žádných rozdílů, jsme si všichni rovni.)

Tito prohlásili se solidárními s ostatním členstvem a prof. Černý poukázal, že není rozdílu mezi jednotlivými členy orchestru a že on samojediný jako zástupce orchestru ve věci té fungovati jest oprávněn. Pak dostavili se do středu orchestru pp. Schmoranz a Kovařovic. Tento vyzval členstvo, aby šlo konat svou povinnost, by poznal ty, jež vyzvání jeho neuposlechnou, jako revoltanty.

Ježto však nikdo ze členstva tohoto vyzvání neuposlechl, a raději se všichni za »revoltanty« přiznali (vyjma několik nohsledů: pp. Kozel, bratr chefův T. Kovařovic, Maisler, Baudiš, Kuchynka a zcela nepatrný počet jiných) vrátil se chef opery z orchestru s nepořízenou a členstvo provázelo jeho odchod sborovým voláním »Ven s tyranem!« Za tohoto projevu, zcela spontanního, »přihlásil se o slovo« pan Schmoranz pravě: »Pánové, víte, že je to vzpoura?« »Ano, víme,« bylo jednomyslnou odpovědí. Na to vstoupil kapelník pan Anger. Členstvo vítalo jej bouřlivým voláním »slávy!«, čemuž odporoval pan kapelník hluboce pohnut připomínaje, že mnohou hořkost od orchestru zažil a proto pocty jeho přijmouti nemůže. Se strany členstva voláno: »Kdybyste byl stál vždy spravedlivě na naší straně a nebyl podléhal terroru kapelníka Čecha, nebylo by bývalo mezi námi žádných hořkostí.«

Co dále? Může pan Kovařovic bez ujmy své umělecké cti působiti ještě v těchto místech? On sám zajisté jest přesvědčen, že *nikoli*. Neboť konflikt, který se tentokráte udál, může se opakovati kdykoliv plným právem. *Spontannímu projevu nelze zabrániti nijakým terorem*.

A jak může obstáti před soudem veřejnosti celá ta společnost Národního divadla, za jejíhož regimu se něco podobného mohlo státi? *Tu se objevila v celé své neschopnosti, a je-li kdy čas říci jí bez obalu, že není dnes již možno na tom místě, které jí zemským výborem království Českého bylo svěřeno jen proto, aby působila na rozkvět českého umění a provedla dávno toužené reformy, jest to dnes, kdy takovým způsobem svou činnost dokumentovala, že musíme se obávat i toho, že také sbor zpěvoherní i ostatní personál vzhopí se ku projevům podobné krajní sebeobrany*.

Udalost včerejšího večera v Národním divadle *jest unikem v annálech hudebního života českého* a proto ne shon za sensací dne, nýbrž povinnost hájiti zájmy českého hudebního umění, jehož bohužel jediným stánkem dosud je Národní divadlo, a hájiti zájmy umělců-hudebníků v členstvo tohoto národního ústavu seskupených, v organizaci vlastní však dosud nesdružených, nám ukládá, abychom ji osvětlili nejen svým čtenářům, nýbrž i ostatnímu obecenstvu co možná nejdříve, ježto naše denníky této speciálně hudební otázce nemohou věnovati tolik pozornosti, kolik my pokládáme za povinnost jí věnovati jako list odborný. Ona zasahuje velmi břitce v celou tu záhy setlelou hmotu Společnosti Národního divadla, které intendant pan dr. Herold (nikoli z politických ani z jiných ohledů) svěřil správu národního ústavu jen bona fide, to jest důvěruje v umělecké její cíle a reformní snahy, začež bylo mu snášeti tolik útoků a útrap. Jak smutného sklamaní se tu na té správě dožil!

Poněvadž není již na sporu, že půda Národního divadla není arénou pro politické zápasy, nýbrž že Národní divadlo jde za vysokými cíli, které nevznikají s jednou osobou a neumírají se zánikem druhé, a protože dosavadní regime Národního divadla nevede k nijakým uměleckým cílům ani touženým trvalým reformám, nýbrž jen k roztrpčenosti a rozvratu celého složitého divadelního organismu — a rozvrátit do základů ensemble velkého divadla jest dílem jednoho dne, kdežto sestavit jej znamená namáhavou práci let — jsme odhodláni hájiti do krajnosti spravedlivou věc nejen orchestru, nýbrž kteréhokoli člena Národního divadla, jemuž se děje křivda, a nepochybujeme, že celá veřejnost, zpravena o nesnesitelných poměrech v Národním divadle panujících a o spontánních projevech nejnutnější, krajní sebeobrany pokořovaných a utlačovaných, mohutný svůj hlas položí na váhu, *aby nynější hrůzovládě v Národním divadle učiněn byl dle zásluhy náhlý konec*.